

DEYİMLƏR

ARALI SORALI

SÖZLƏR

Bey Hadi

2012

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Abad evlər uçut qalmış, lələ köçmüş köçüt qalmış. (**uçut**: xərabə). (**köçüt**: köç yeri).

Ac atı yüküynən, dəvəni tüküynən utar.

Ac qarın, bilim bilməz. (**bilim**: elm). (ac qarın bilim işləməz).

Ac qonağa, bir çörək, naz balıqdan yeğ gələr.

Ac olan, doymayınca, oynamaz.

Ac olub kef çəkməgin dadı, qat qat tox olub, keflənməkdən yaxşıdır.

Ac siçan torbanı dələr, ac köpek ocağı.

Acı sözün biri belə yandırar, dadlı sözün mini olsa qandırar.

Acığın gəlsə, burnunu dişlə (hirsənsən, özünü döğ).

Acın başı yox, toxun qadası. (**qadası**: əngəli. manei). (aclıq baş itirdir, toxluq od itirdir).

Acın gözü əkməkdə, toxun gözü si-məkdə oli.

Acın qarnı doyunca, gözünün dədəsi yanar.

Acın qarnı quruldar, toxun si-i xoruldar. (toxun götü guruldar, si-i xoruldar).

Aclıq çölək, toxluq törək.(**çölək**: sölək). (**törək**: dölək. bolaq. gölək. olqun. çıxarlı).

Aclıq gıyın çəkməmiş, toxluq bolluq nə bilsin. (**gıyın**: gücün. zorun).

Açıq könül, açıq yol.

Açıl sol, ağla gül, olub öl, sürüb devran fırlanar.

Adam adamı yeyər, göz qurtdan qorxar.

Adam axtayırsız, yox sizi

Adam otaran çox olar. (**otaran**: aldadan. Səriyən).

Adam sandım eşşəyi, qaba sərdim döşəyi.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Adam var qardan soğuc, adam var qordan sıcaq.

Adamda var otdu, düşdüyü yeri ütdü.

Adam var yatay (cəhət) dəğişir, adamda var yatağ.

Adam var, adam deyincə, şirin canın qıymağa qayın, bir baləcə gülümsəyincə, günəş olub, parlir dolayın (**tayın: qayın: qayar.** (qayrılmış olan) hazır). (**parlir dolayın:** ışıldadır çevresin).

"Adəm" bir dənəyə satmış səggiz qat uçmağı(cənnəti) billah nəyimiş cənnətin canım səmənisi gör.

Adı bala, özü bəla.

Adı çin, özü cin. (adı var, özü yox).

Adı duzlu, özü üzlü.

Adı qonağın, dadı qonağçının.

Adı sara, özü qara.

Adı yavuz olur qurdun hamıdan, kəsər baş tülkülər var, demə ovsun.

Adın çək, qulağın bur.

Adına gəldim, sanına gəldim, səni adam bilib, yanına gəldim.

Ağ açıq durda, yaxınlaşma.

Ağ başlı qara qoyunun quyruğu olsan belə, ağ (doğru) söylə.

Ağ qoyunun qara quzusu. (o dədədən, bu bala?).

Ağ qurub av avlamaq.

Ağa məhəmmədof mezayevsiki.

Ağa olar dedilərki ("**şur"eş**) konin, ma həm ("**şureş**") kərdim.

Ağa seyid məməd, narodi artist, qələt nataraz.

Ağac başı yel alar, göyçək üzlər söz.

Ağac göyə uzanarda, göyə ərməz.

Ağac istər nə qədər uzansın, göyə ərməz.

Ağac tutan ağac vurandan artıq

Ağılda oğlaq doğsa, arıxda otu önər. (diş verən, dişləkdə verər).

Ağıldan yavan, cibdən yağlı. (ağıldan yavansın, amma cibindən yağ damır).

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Ağıllı, ayı göstərəndə, səfeh barmağına baxar.

Ağır daşı su axırmaz.

Ağır işdən qaçma, yüngülünə çapma.

Ağır olsan, utarsan.

Ağır yonqanı, yel almaz.

Ağırın üstündən, yüngülün altından.

Ağız gülə, uyuşluqla (xoş üzlə) qarşıla, gəlsə sənə gülər üzlə, uğur (dadıg) sözlə kim kişi.

Ağızda it boğuşdurur

Ağızdaykən diridir, yazıldısa ölüdür. (**atalar sözü**).

Ağla qara, qaraşdı, ərdəm yayın quraşdı, çərik dartıb guraşdı (gürəşdi) bilinməyir kim çalacağ
üsleyu. (yavı yaxı (xeyrlə şərr) üz bə üz oldular, bacarıq kamanın işə saldılar, qoşun çəkib gürəşdilər,
belli deyil hançısı üsleyəcək).

Ağlı qararı seçən çağda, göğsü gözəl, qaba dağlara gün saçanda.

Ağlı qıssada, dili uzun. (ağlı qısanın, dili uzun olar).

Ağrının çoxu, çoğun (əksərən) yalağa (yoxsula) düşür.

Ağrır başım, dartır qaşım.

Ağsa qızıl bayraq (qalxsa qızıl günəş) doğar qara topraq.

Ağzı aşsız, başı daşlı olur.

Ağzı əlində, əli ağzında.

Ağzın dolu qan olsada, qanlıva bildirmə. (**qanlıva**: düşməniyə).

Ağzın yelə vermək. (ağzını sala salmaq). (ağzın açıb gözün yummaq).

Ağzın yumub, sözün utan qurtular.

Ağzına ip ölçərləmək. (ağzına ip ölçmək). (birinin ağzını aramaq. sezdirmədən birinin oyun
öğrənməyə çalışmaq).

Ağzında bal, damağları çağ (yaşardılar).

Ağzız dadlı, çayız şirin olsun.

Ah doslarım, doslarım, qaysı birin aytayım (hançı birin deyelim).

Axdaran balasında bulur, ağasında.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Axdaran tapar, çörəkçi yapar.

Axımın uğruyla üzmək.

Axsaq qoyun ya köy yaxasında, ya quyu başında.

Axşam olsun uğurlu, dan atınca kimi doğar, kimi boğar, kimi qalar, kimi batar.

Axşam yaxın yol uzaq.

Axşama qalan çox otlar.

Alağanda (ovcunda) güdüb böyütmək. (göz giləsi kimi qoruyub bəsləmək).

Alan bilməz, verən bilir.

Alatürka - yengə amerikalı: qohum (qardaş). amrikalı.

- yengəyə alam olsun.

- forqetmiş günlər.

- kola turka: türk kokakulası.

- sevişabil səlamlar.

- "milli" sözlər göz oxşamaz.

- milivide çek millətivide.

Aldından qucaqlar, ardından pıçaqlar, üzə gəlsə gül təkər, arda keçsə kül təkər. (iki üzli).

(betinə gülər, ardına külər: üzünə gülər, dalna kül ələr).

Aldıva baxıb gir, ardıva baxıb çıx. (**aldıva**: qabağıva).

Alışan yeyib qaldı, quduran yeyib qaçdı.

Alışqan qol (əl) təkın durmaz. (**təkın**. dinc. rahat).

Allah belin qırmasın.

Allah onu əli boş, könlü xoş öğdə (çağda) yaratmış.

Allahın məsəllisi,keçinin səqqəllisi, keçi çıxdı minbərə, yalvardı peyqumbərə, peyqumbərdən

beş atlı,beşində səhər atdı.

Alma pişmiş, ağza düşmüş.

Almadan verən tanrı.

Almaq ilə bayınmayıb, doymayıb kimsə.

Alnı açığ üzü ağ, utanlacaq nəyi var.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Alt dodağı yer süpürür, üs dodağı göy.

Altın odla yoxlanır, qadın altınla, kişi qadınla.

Altın yerdən, batır eldən. {qara topraq altın saxlır, qara el batur, (bilgin) }.

Altın, daş yarıb çıxar, iyi söz, diş yarıb çıxar.

Ana süt verməz ta ki oğul ağlamaz.

Ananın aş, ağzının dadı, təndirin başı, yedin yat.

Ananın çıxdığı dala, qızı salıncaq qurar.

Anası doğurkən, deyib - balam səni görüm "çəkili çörək yemiyəsən").

Anası onu qaçqaşda doğmuş (köç sırasında).

Anca yava olaki bu cahən, döndərə üzün, su kimi axa qan.

And vermə sözləri - yaşda böyük olanlara, yol üsdə duranlara, beşikdə yatan cocuqlara, qucaqdaki körpə uşaqlara.

Anlamadan söyləyən, ağrımadan ölür (nədənsiz, səbəbsiz ölür. qanı boşuna gedir).

Anlı başa ayağ ol, qanlı başa papağ yox. (anlı: arif). (**birinə ayağ olmaq**: birinin yükün, diləyin yüklənmək. Birinə qarşı əgilmək)

Anlı kişi, yanğı otun, tez enər. (anlı: arif). (**yanğı**: şəhvət) (işlərin necəliyini bilən adam, şəhvət (həvəs) otuna tez qalib gələr).

Anlı odur bir imiylə söz qana. (**imiylə**: im ilə) (arif odur bir işarə ilə mətləbi ala).

ARALI SORALI SÖZLƏR

ARALI SORALI SÖZLƏR- birinci bölüm-16\ 12\ 2010

Arğımıq at yallıda olur, yalsızda, başlı iğid varlıda olur, varsızda. (**arğımıq**: köhər. əsil).

Arizəylə (arizə ilə) Arzunun ayrımı (fərqi) çoxdu.

Arizə hara, Arzu hara.

Arpa, buğda aş, altın, gümüş daş.

Arslan olur izin bilmir, ağzın açır sözün.

Arslanın ölüsündəndə, it qorxar.

Arvad əleyhissəlam.

Arvadın fəndi, kişini yendi.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Arvadın qazdığı quyudan su çıxmaz.

Aslan ölüsü, siçan dirisi, kim güclü.

Aslanda ov aldırılmaz, qaçar yaki dağ olsa. (**yak:** yer mihit).

Aş hayına gedmiş, daş yığmış.

Aşa yaşa, yaşa aş (aşa: ye).

Aşağan yerinə (yediği yerinə) itdə qayıdar.

Aşçı əli, qaşığı sapından qaralır.

Aşığı (yoldaş) yarından, ölkə başından çürür.

Aşının duzundan birazda sözüvə qat.

Aşqa (eşqə) öyrəşilməz.

Aşpazxana pişiyi.

At çəkənmiyəni söz çəkər. (sözün gücü).

At görkəni (gözəlliyi) yalında, qız görçəni saçında.

At görməmiş ata çatsa, çapıb öldürür, kürk görməmiş kürk tapsa, çırıp yoldurur.

At izin gəzəndə var, it izində.

At nallanır, qurbağa ayağ qoğzur.

Ata ağaca çıxsa, oğlu budaların gəzər.

Ata olan ata çatar, atı olan ataya yox.

Ata taxa (nal) qoyular, qurbağa ayağ götürər. (**götürər:** qaldırır).

Atalarsözü, için sözü.

Atama yataq saldım, gəldi qalayçı yatdı.

Atası heyva yesə, oğlun dişi qamar. (birinin suçu, dövrə bərinə toxunar, zərər verər) (qonşuda od yansa, tüstüsü qonşuya keçər. qonşuda od yansa, istisi qonşuya keçər).

Atasın satıb, at alanda var.

Atasına bax, oxunu ver, anasına bax oğlunu. (atmağına, oxçuluğuna görə ox ver, anası bəlli, qızı bəlli).

Atın varkən yol qazan.

Ay aylanıb yerin başına, qurban olum toprağına daşına.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Ay xoca, sənın gulağların eşşəyin gulğlarını yadıma salır.

- xocada deyir - vallah elə məndə sənə baxanda eşşəyim yadıma düşür.

Ayağa düşən güc (çətinlik) başdandır.

Ayağı yekə, sığanın geyər, ayağı kiçik söyənın. {qarınpa (acgöz). tapanın yeyər, qursağı kiçik, (toxgöz) istəyənın}.

Ayaq iki, yol bir.

Ayaq üsdə qırxıda çıxmaq. (arıqlıqdan çöpə dönmək).

Aydan gündən payı var, beçə baldan dadı dadı. (sevimli nərsədən danışırkən söylənir).

Ayı çox çəlişər, armud çağında pişər. (**çəlişmək**: mubarizə edmək).

Ayla günəş bir olur, ulduz səksən min.

Ayran diləyən, çəlləyin gizlətməz.

Ayrılıq yollarında axtarır ümidlər mənı, olmuş olur, kimsə sormur nədəni, çəkilməmiş demişlər başa gələnı.

Ayrılıq yollarında axtarıram səni mən.

Az getdi, uz getdi, iynə yarım yol getdi, dərə, təpə, düz getdi.

Az olsa yetər, çox olsa gedər.

Azına könməgən, çoxunu görməz. (**könmək**: könül vermək. Razi olmaq).

Bağ belə bostan belə, nə istisən ged elə.

Bağa bax üzüm olsun, yeməyə üzün olsun.

Bağban görür qoz istir, bəzzaz görür bez istir.

Bal tutan, barmağın yalar.

Balda dadın, dadlı sözdən almış.

Baldır suda, balıq torda. (**baldır**: qıç).

Balı olub, doşab gəzən bəxdəvər.

Balığın batası yox, itin atası.

Balıq başdan qoxar, kişi yaşdan.

Balıq tutan islanar. (balıq tutan sudan qorxmaz).

Baltası kütükdən çıxmaq. (quyruğu qapıdan qurtulmaq) (çətinliyi savulmaq).

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Baltasız usda, ağacsız köprü salar. (buz).

Basmağa ayağı yox, başı var, tutmağa əli yox, qolu var. (ağac).

Baş daşa dəğməyincə, başdan baş olmur.

Baş yağlayıb iş etmə, bel qurşanıb işə gir.

Baş, baş olsa çiğın ağrıtmaz.

Başa düşəni göz görər, içə düşəni söz deyər.

Başdan düşsə qıssalar, yandan düşsə uzanar. (ışiq. kölgə).

Başı dalıq, bağı yanıq, könlü qırıq.

Başı kal, könlü kövrək.

Başı olan odada baxır, qazanada. {ağıllı hər yanlı (gəlir gedirin) düşünür}.

Başı örtük, yağış islatmaz, əğni qalın, yel üşütməz.

Başı tüstülü, tez üzülür.

Başı vur daşına, daşı vur başına, yazılı gəlir başına.

Başı yaslı, gözü yaşlı.

Başım o qədər qarışıqdıki arvadı boşamağa cayım (çağım. məcalım) yoxdu.

Başın altına qalıq qoyanda var, balıq qoyanda.

Başın itməsin, gözün çıxmasın, adın batmasın.

Başına qoyub bökün, əğninə geyib kürkün.

Başqanın ovucundan su içən qanmadı, axırından yeyən doymadı.

Başlamaq daşlamaq : tutub bıraxmaq.

Batur var biləyi yenir, baturda var biliyi.

Baylıq bolluq.

Bayram sözləri sağ sağ olun say bəylər, bayram gəlir yey bəylər, sayaçını saylayın, sayaları saylayın, say bəylərdən say alın. Sayam sayalı olsun, bayramlarınız qut olsun.

Bazar çörəyi itgin olur, (+ ha göz ki tapacağam).

Bazarda olan alınır.

Bazardakın allam diyə, evdəkindən ayrılma.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Bellərimiz bükülüb, qabırqamız sökülüb, gözlərimiz yaşları, daş mıncığın tökülüb. (**mıncığın**: mıncığ kimi).

Beşikdən biçilməmiş, ağızından süt iyi gəlir. (**biçilmək**: ayrılmaq).

Bətərin bətəri var, yamanın yamanı.

Bəy oğlunun əğrisi, atının dişi sayılmaz.

Bildiyin söylə, bilmədiyini dinlə.

Bilən dilindən, usda əlindən bəlli.

Bilgin varsa ağızın tıx, usda varsa əlin tıx.

Biliklilər yaza versin, sabançılar qaza versin. (**sabançı**: xışçı).

Bilim at olub çapar, quş olub uçar.

Bilimi azıq, baxdı qazıq.

Bilimi var, min qazığdan qurtuldu, bilimi yox, min qaziğa tutldu.

Bilmədim, görmədim, duymadım, demədim. (**dəvə gördünmü**) (sağırda, korda).

Bilməyəne çox nərsə bəllidir, bilənə çox az.

Bir ağac gördüm gəzəgən, dedim: - nə arar. dedi: - köküm.

Bir ağız gördüm başda, bir baş gördüm ağızda.

Bir ağıza neçə dil sığar.

Bir "al" dəğər bir "alasan"a.

Bir baş, bir dil, iki göz, iki qulağ.

Bir başı, min bir oynaşı.

Bir matik alımki məggə daşıynanda gedməz.

Biri atar biri dartar.

Biri biləni, biridə bilir.

Biri bükər biri açar, qiyamət anda qopar.

Biri çaşqın (kırık), biri düşgün.

Biri evdədir, biri taxcada, biri buxcada.

Biri gəlir biri gedir, biri qalır biri yetir, birisidə düşüb ötür (qonub köçmək), dünya bir qanılmaz yer.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

- söhbətilə saz ilə, ördək ilə qaz ilə, alar canın naz ilə, dünya bir alınmaz yer.

Biri gün (gündüz) özəli, biri tün (gecə) özəli (**tün özəli**: gecəyə xass).

Biri var adı bəzək, biridə var ada bəzək.

Biri var damarı, biridə var uçquru atır. (**uçqur**: tuman bağı).

Biri var eşqilə yaşır, biridə var eşqə yaşır.

Biri yaltaq, biri qorxaq.

Biri yatar, biri dinər, yaman gəlib işin edər. (**yaman**: yağı: düşman).

Birin çeğnir, birin utur, birin əlində tutur.

Birin itər, birin si-ər.

Birin yaşıl yapraq, birin qara topraq gizir (örtər).

Birinə bir sözü çox desən yarardan düşər, piçağı sümüyə dirəsən kəsərdən düşər.

Birinin əli işli, birinin dili işli. (əli işli ol, dili işli yox).

Bitə qızmış, donun oda daşlamış (atmış). (bir bit üçün donun yaxmış).

Bitər işin başına, yaxcı gəlir qaşuğa.

Biz buranın yerlisiyiz, qaşı gözü kirlisiyiz.

Bizovu çalan öküzü çalar, düğməni çalan, düyəni (dəvəni). (**çalan**: oğurlayan).

Bolağın bilməyən, olanından olar. { məqdurun (həddin) bilməyən, əlindəkində itirər}.

Borc istəyəni borcla, iki yaman, boşla, bir yaman eşit. (**borclamaq**: borc ver). (**boşlamaq**: borc vermə).

Borcla içgi içən, əsirmiş iki kərən. (borc alıb keflənən, iki dəfə keflənər, bir içərkən, bir ödərkən)

Borcla içgi içən, iki kərə əsirir. (keflənir).

Boş torbada at durmaz.

Boy işləmir, qol (əl) işlir.

Boynundan yeyip, belinə sıçmaq. (iyilik yapan birisinə kötülük yapmaq).

Boyu hündür, boynu kürtül, donu qalba, əli balta, gövdə salta.

Boyun olun mən tanrıya. (boyun: tabe').

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Boyuna baxma, qoluna (əlinə) bax.

Bölük bölük bulutlar

Bölünəni bürü yedi. (ayrılanı qurd yedi).

Bölünlü mal, ölünlü mal. (bölünmə mal dağılar, bölünmüş el).

Börk tapıldı kürk getdi.

Börkün olsun sınıq başa, yenğın (qol ətəyin) olsun qırıq qola. (gizivi, sirrivi gizlin saxla).

Börkün üsdə oturma. (sözüvə yiyələ).n

Börkün üsdə oturma. (sözüvə yiyələ).n

Böyrək (böyrəyin) satıb, arvad alan.

Bu ağır yükün biri (dir), cıdamazsın ağırlığına, götürəndə qabırqan sınar.

Bu dağlar kömürdəndi, keçən gün ömürdəndi, çöğənin (fələyin) bir quşu var, cıynağı dəmirdəndi.

Bu diploması değıl, toplanmasıdır.

Bu diploması olmadı, toplanması oldı.

Bu dünya həm yerlədə (alçaltar), həm yeğlədə (ucaldar), onda kin qandın ona, o yerlədə (bildiyin edər). (yaxud " o yellədə).

Bu dünyada yıxılmaq var, sürünmək yox, düşüb xırıldıyıb ölmək var, düşüb yaxarmaq yox.

Bu gün ki yumurta, yarın ki toyuqdan yeğ (yaxcıdır).

Bu günün işlərini düzəllədi, yarının qurqusunu döşəllədi. (**qurqusunu**: kələk. nəqşə).

Bu kərvana qoşulan, gələr günü yorular. yorulan yolda qalar, ürək tapan yolun alır.

Bu qədər qan ilə sən sağ olasan da, yenə mən, vacibül qətl olam ey çirkin kafdar.

Bu sözlər sözlərdir yazıdan, pitikdən yox, el ağızında gəzib, qulaqlara dəğən, el ara, özəl gənəl yerlədə işlənen sözlərdir. Bunların bir parası göycə yazı (ədəbi) biçimli olub, yerində atalar sözü, deyim kimi işlənilir. Bir parasıda güncəl yaşamda, aşuq uşuq, kūsük barışuq, seviş söğüş ilişgilerin anlatan dəğərli, axıcı yağıcı sözlərdirlər. Çalışmışam utanqaç, uzaşac sözləri gətirməyim, bunla belə gözdən qaçanı olursa bildirməniz çox gözəl olur.

Anlaşılmayan söz varsa bizə yazın.

Bu yol, yollar yaman sonsuz olubdur.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Buda keçər, günü gələr, buğdalar əkilər, kimi biçər, kimi ələr.

buğda qızıl, arpa sarı.

Buğu yağlı, çağı çağlı, kef damağı yerində.

Buğun yağlar, çağın çağlar.

Bulğan suya yağ qatmaq. (qarışıq bir durumu, yumuşaq nərsəylə yatışdırmaq).

Buynuzlu söz, tez keçər.

Can ortağı, könül dosdu.

Cocuğlu qadın, qarqalı çinar.

Çağı çağında, barı barında, yarı yanında.

Çağında seçilənlər, çağı gəlir saçılır (atılır).

Çağırırsan qırcanır, çağımisan tullanır.

Çağrılan yerin uzağı yox, tapışlı işin qıyını yox. (**tapışlı**: tapşılan).

Çalış qazan ata ana alqışın, əmgəsizin bolağ olsun yay qışın. (**alqış**: dua). (**əmgəsizin**: zəhmətsiz. Qolayınca).

Çavşırı iş yapmaq: yanlış bir şey yapmaq. (**çavşır**: çaxşır. ters).

Çayda yat sel aparsın, çöldə yat, yel aparsın. (çaya versən selindi, çölə verdin yelin.). (sel aparar çayda yatana, yel aparmış saçanı).

Çeçən (xatib) sözdə, batı işdə.

Çəkib ögrəşmiyə, oxumaqla nə bilir.

Çəkinəndə qorxar, düşünəndə.

Çiçəkli qabaq. (çirkin qız).

Çıxan sözü ağızdan, eldə qopdu tutanmadı.

Çilə düşmüş bülbüləm, ötmüşümdən söylürəm, dil ötüşündən ölürəm, çilə düşmüş bülbüləm. (**çilə**: ağrı. dərd).

Çoban gütdüyü qoyunu bilməli.

Çoban öz evinin qonağı.

Çobanın ayağı yetməzsə, sobası (dayağı) yetər.

Çox çeynəyib, az gəplə.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Çox dainşanın dili uzanmasada, yaşı qıssalır.

Çox dinləyib, us söylə. (qıssa, ussa, ustaca söylə). (çox dinləyib az söylə).

Çox əkən çox yığmadı, çox dərən çox səpmədi. (buyruğa, qismətə qalıb).

Çoxunu güdən, azına quru qalır. (**quru**: həsrət). (çoxa çapan, azdan quru qalır).

Çöldə gezen qazın, gözü göldə qalır.

Çölə saban, sürüyə çoban. (**saban**: xış).

Çöllərə çıxsan, yalğız başın, qızıl ulduz, olsun yoldaşı, qızıl ulduz, olsa yoldaşı, min başa, qarşı durur bir başın.

Çölmək diğirlənib, duvağın tapmamış.

Çörək kəsəni qılıncda kəsə bilməz.

Çürük saman (kirlə, kehreli saman) su altda qalır.

Çürüyən yarpaq qızışar.

Dadla boya, dartışlar, danışılmaz. (**danışılmaz**: rədd ola bilməz). (olub olmadığı söz konusu olanmaz).

Dadlı dil çəkdirər yükü, acı dil si-dirər kökü.

Dadlı dillə de, bal aşır, acı dillə, daş daşır. (**dilləmək**: söyləmək).

Dadlı ünlü, quş öter.

Dağdan arxası olanın, daşdan ürəyi gərək. .

Dağı aşdıq tərədə qaldıq. Təpə bitdi, düzdə qaldıq, düzdə bitdi dərədə qaldıq.

Dağın başın görüb, dibini eşmə, yaxşının özün görüb evinə keçmə.

Dağlar sındı tərələr doğdu, böyüdü tərələr nə dağlar oldu

Dağlar tərələndi, tərələr düzləndi, düzlər dərələndi.

Dağlarda dağ ətri var, bağlarda bağ ətri var, ölür mən yumayın sinəmi, sinəmdə yar ətri var.

(**ölür mən**: mən ölsəm).

Dağlardan ucadır mənim başım, çox qocayam, bilinməz yaşım.

Daha bundan sonra, uçmağa keşəkim qalmamış mənim. (**keşəkim**: həvəsim).

Damcı daşı deşər, çalışan güdüne yetər. (**güdüne**: amacına).

Damcılardan göl olmuş, bir damcıdan dad olmuş.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Dan ertəndən gülən axşamədək gülmüş deyərlərmiş.

Dana qarşı yatan, qara tünü qarşılar.

Danışdığı boşdu, boşuna yoxdu. (**boşuna**: müfdəsinə).

Dar evə bol könül sığmış, gen evə dar könül sığmamış.

Darlıq varlığı güdmüş, varlıq darlığı yox.

Daşqazan görməmiş, aş qazanında boğular . (**daşqazan**: böyük qazan).

Daşla diş tutmaz.

Daşlağa tazı, kolluğa bürküt (qartal) salma.

Daşoğuvu yeyim.

Dedi xoca yarağlanın gedəlim, buyur nə qulluğun varsa edəlim.

Dedim bəs kanadalıdı, demə bəs ki qandalağıdır.

Demə itən değıl sevgilər, cəhrə fırlanar, bildiyin, değıрман yapar. (**değıрман**: evrən. Dünya).

Dəli qız evdə qalmaz, dəlik daş yerdə.

Dəlini küydürmə, yamanı söylətmə.

Dəmiri tavında, işi çağında.

Dəniz qadın kimidir batmağın qolay, çıxmağın olay (bir macərə).

Dəridən çıxıb, hər nə edmək. (: gözlənilməyən yollara, çıxırlara baş vurmaq).

Dərviş təkkədə, hacı məkkədə. (hər yerli yerində).

Dərvişin axışı gələn yer sarayıdır.

Dəvə kimi boy verincə, ləpə dəğər (qədər) oy (ağıl) ver.

Dəviyə doğan gün, butağa da (balasına da) doğar.

Dibinə (g-tünə) baxıb, üzündən iç.

Dil altını sözdür. (dilin dəğəri sözdədir).

Dil danışar, göz görər, qulaq düşünər.

Dil gəmiyədən sordu. - necəsiz. gəmiyə yanıtı (cəvab verdi) - sən diş (dinc) dursan, çox yaxşı olar.

Dil ilə oraq çalmaq, bilək ağrıtmaz.

Dildə allah, işdə əstəğfirullah.

Dildə külək, işdə ölək.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Dildə usda, qolda qıssa.

Dildən dilə, ağızdan ağıza.

Dilənçinin üzü qara, torbası dolu.

Dilin bilən, il açar. (yolun bilən, düğün açar.). (il: ilmək.düğün).

Dilin söyləsin, qolun işləsin.

Dilində qənd o menqu suyu gizli.

Dilindən gələn, əlindən gəlsin.

Diliynən göydə ayı fırladır.

Dillə diliylə. (sözdə özdə).

Dillər bilən, ellər bilər (başqa ellərin için bilər).

Dilsizə dil, gülsüz yerə gül ışıq.

Dindirmə dəmirçini, qəm yeyibdi içini.

Dinməz sevirəm.

Dipləməsi (**diplomasi**).

Diploması, diplomlular üçündür.

Diplomsuzlar, diplomasıdan nə bilir.

Dırnağı bütün tulbar (savaş atı) yox, qanatı bütün sunqar yox.

Dişindəki düşündən çıxmasın. (özündən çıxma. Əldəkin dəğərlə. Əldəkinə qədir ver).

Dodu dolandırmaq : çömçə qaşiq nə istər,allahdan yağış istər, dodu doduyu gördünmü,doduya salam verdinmi,

Doğan dil özüm üçün, başqa dil könlüm (başım. usum. günüm. işim.) üçün.

Doğru söylən doqquz köydən qoğulmuş. (**söylən**: söyləyən).

Doğru tutulmayınca, əğri bilinməz.

Doğru yol görsədilir, əğri yol öğrəşilir.

Doğulurda, doğanmaz. (qatır).

Doğuz -doğuzu { məsihilər:- qarımpa tanır, müsəlmanda yeyilməz (bulaşıc. Kəsif.), budislər anlamaz, cüvüdlərdə deyilməz (adı çəkilməz)}.

Doldurmatom.(oltimatom).

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Dolma, kişiye ürək verir, dolmasız, ürək ərir.

Dolmalar yarpaqları bənzərdir dəriyə,

birini versəydin qoca qəriyə,

çeynəyərdi, yüz il başa dolmalar.

doldurdu gözümü yaşa dolmalar,

qazan qaynamadı, dolma pişməədi,

dolma qonaqlığı, bizə düşməədi,

hey utqunduq, boğazımdan keçməədi,

doldurdu gözümü yaşa dolmalar,

bənzərdir qayıya daşa dolmalar.^{nəxcüvan.}

Don biçən, ox atan. (ev eşik işin başaran).

Donmuş su, ələkdə daşınır.

Donsuz, dizi yırtığa gülər.

Dosdum əgər dərman arasan, iki üzlü olandan saxlan, yalnız söz ki değıl, ürək də gərək,

domuzludan çalış özün yaşran (gizlət).

Dosdun min olsa, az gəlir diyən, yağun bir olsa çox gəlir diyən. (**diyən**: demək).

Dovşan qaçmadı, tazı yügürmədi. (bəs kim elədi).

Döşəyinə görə, çökün.

Dövlətlinin xoruzu banlarda, belə yumurtlarda.

Dözən dərviş, umcağa ərmiş.

Dözümlü dərviş, istəyə ərmiş.

Dua əlin bol, saçağın açıq. (**saçağ**: süfrə).

Duran kündə yerində, qaçan günü tutmalı.

Durmuşda (yaşamda) dirəgim, hər bir yerdə gərəyim

Duvar duvara demiş - bucaqda görüşəriz.

Dünənin qayğısı, sırağı gün, yarının qayğısı bu gün çəkilir.

Dünyada ölümdən başqası, yalan.

Düşən başa, yazılmamış alında.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Düşman qarşısında istəyirsən qalmaq, yol birdir, canın almaq, istəyirsən ölmək, yol birdir, canın qoymaq. (hitlerin sözü).

Düşman olduq biz bizə, baxmaz olduq üz üzə.

Düşüzədə girsin, dişizədə.

El ilə otur, el ilə götür. (el ilə allahü əkbər).

El sözüynən dağ yığılmadı, dağ yıxılmadı.

El yatmayınca, it dinməz (susmaz).

Elin açqıcı dil, dilin bilən el açar.

Elin ağıllısı dəli vəli, oda köstəkli yatar (əli bağlı).

Elin içrə iyid qağa ad tapar, iyid olsa, öz elinə ad yapar.

Elin ipi uzun olar, quyusu dərin.

(elin ipi, dərin quyu) (el (yad) ipiyə quyuya düşən, quyuda qalar).

Ellər köçür, dağlar qalır.

Ellər min yaşır, bəylər yüz.

Ellərə inanıb, suya dayanıb, aldamac (aldamçı) umudlara bel bağladım.

Elli yerin oğrusu, mallı yerin börüsü (qurdu).

Eşitdiyiz qulağızda qalıb ağıza düşməsin.

Eşqə düşmə ki can oğurladır, söz vermədən düşün (sakın) ki, iman oğurladır.

Eşşək qaçmağla yükdən qurtulmaz.

Eşşək olmaq qıyın değıl. (**qıyın**: çətin).

Eşşək, evini qırx ildə ögrənir.

Eşşəkliyi bəs deyil, dəvəni yədəkləyir.

Eşşəyə minmək bir, enmək iki ayıb. (başladığın işi bitirməlisin).

Eşşəyin arısı olmaz, arının eşşəyi olur '**eşşək arısı**'.

Eşşəyin itməyi cəhənnəmə ki, üstündə olsaydım haradaydım indi mən.

Eşşəyin quyruğu kimi nə uzanar, nə qısanar.

Evə girən oğru, hər nəyi çalar, zəngdən başqa.

Evin yaxşı yamanın, qış düşəndə bilirsən, kimnin uzaq yaxının, iş düşəndə.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Evlər birdi, sirlər başqa.(evlər birdi, sirlər doşab).

Evlər varki toyuğ banlar, xoruz dinlər.

Evlinin bir evi, evsizin (evlənməyənin) min evi var.

Eyvənımız kaşdı, bəna gətdim naşdı, mənim güngümdəki, kopoğlunun başdı.

Əğri otdur, doğru su.

Əğrilik bağışlanmaz, unudular.

Əğrilik, dəvəylə qayıqda oxunmaz (sayılmaz).

Əkdilər yedik, əkəriz yesinlər.

Əkdiyən biç, saçdığın al.

Əkəndə itdi, tikən batdı, biçən gəldi.

Əkin əkən, umar biçin.

Əkmək bulub, qatıq bulamamaq.

Əkməyin böyüyü bezədən olur. (**bezə**: topaq. Kündə).

Əl əli yur (yuğu), əllər üzü yur.

Əl xiyabani müstəqimi, yesə ölür yəqini,

Əl mıxa vurur, əl yıxamır, əlləzinə işləyir, pul yığamır,.

Əldə olsa paran, doğan (qohum) çıxar yoldan.

Əli boş, gözü tox.

Əlindəkin yeyənməyəsi, ağızındakın utanmayası. (qarqış).

Əliynən tutur, diliynən yalır.

Əlli yeddi devrimində verilən şuarlardan islami məmləkətdə, dayim şərab içənlər, məsnəddə əğləşiblər, rəhbəriz nəcəfdə, heyrandı ya məhəmməd.

- min üç yüz əlli yeddi, səltənət əldən geddi. eşşək palansız getdi.

- gər əmr eliyə bu gün mərace', bu şahı cinayətkara race', cəmə'n ələ biz əsləhə allıq, quldur rızanın oğlunu təxdən yerə sallıq.

- (şah gedəndə deyirdilər) yeri boşdu, boş olsun, başıva təsəddiq olsun.

Əmək qoysan (zəhmət çəksən), dolar qazan. (əmək qoysan, daş üstündə gül bitər).

Əmmə, ye gö-ümü dimmə.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Ər ar odunun altında qaynar.

Ər arvad savaşar, ertəsi gün barışar.

Ər od olar, arvad su!!! (- sən ölmüyəsən!!!!). (bax qabağıva yıxılırsan!!!!).

Ərarvad qavqası, yaz havası.

Ərdəm tükən (bazar) tanımaz.(hünər bazarda satılmaz).

Ərincəyə (təmbələ) qar yağır demişlər, "üşüməyə varam" demiş.

Ərincəyin "**sorası**" bitməz. (ərincəyin "**ertəsi. Sabahı**" bitməz).

Ərlik on, doqquzu oyun.

Əsənliklə keçirdi tümlə yolu

Əsgü dos, düşmən olmaz, calanan su, qaba dolmaz, qırılan cam bütün olmaz, çolax əldə çəlik durmaz.

Əsgüyə istək (rəğbət) olsaydı, bit bazarına işıq yağardı.

Əsməsə varmaz, əsməsə azmaz.

Ətacını (əti acını) saxlasan, ağız burnun qan edər, qara malı saxlasan, ağız burnun yağ edər.

Ətəyi genə, yer dar olmasın, yenği uzuna, əli güdə olmasın.

Əti acıdan (əzən) dayaqdan, sümük qıran söz yaman.

Ətin yeyib, gəmiyədə gözü qalıb. (çimri).

Əziz dosdum bizə bax sarı, qonşu evə yağma, bizə yağ barı.

Əziziyəm dosd, aşı. Dos yeməyi, dosd, aşı. Düşmənin gülməyindən, yaman olar dos daşı.

Əziziyəm kasa dolmaz, namərd əli kasad olmaz, yüz namərdin aşından, yığılsada kasa dolmaz.

Əziziyəm kimin gö-ünə, sapı salla iğnə götünə, sozu iğnə, yoğun dəğənək, götür sox qonşu gö-ünə

Fəlsəfə, olumu, ölümdən qurtarır.

Gahdan yaşam seçilir. Gahdan başa gələn çəkilir.

Gec oldu, heç oldu.

Gecə gəldi yarıya, rəhmət olsun dayıya.

Gedənə qal, qalana ged deyir.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Geri dönmək istəsən, tikanlı yastıq gözləyir səni.

Gerini bırax, irtəni tut. (**ertə: irtə:** yarın. Sabah).

Geriye qaldı, başsız ilə yol gedən

Geyimi el gözüylə gey, çörəyivi öz ağzınla. (geyimi gözlə gey, çörəyi ağızla ye).

Geyu bar, geri dartu yox. (peşman olmaq var, yalnız vaz keçmək yox).

Gəl içəlim çay səni, sağlam olar içənlər.

Gələn gedər, qonan köçər: kimsə, heçnə qalarğı değıl. Hər nə dəğışir.

Gələn, gedəni aratmasın. (gələn, gedəndən daha kötü olmasın).

Gələnə dur, gedənə qal dedi.

Gələnə ged, gedənə qal demə.

Gələnə qapı, gedən yol açıxdır.

Gələni qoğma, gedəni tutma.

Gəlin çörəyimdən kəsin, suyumdan için. (gələn qonağa söylənən qarşılama sözü.).

Gəlməsi var, gedməsi yox, girməsi var, çıxması yox. Qalması var, köçməsi yox,

Gəncdir, yoldan azaşqan.

Gənclər, gələcəyin güzgüsüdür.

Gərçi güllər açmağa, say ildə bir bayram olur. (**say:** hər).

Gəzəgən arvad ər tutmaz, yuvlanan (yuvarlanan) daş yosun.

Gilənar dedim, nar gilə yox ki.

Gir onun gözünə, bax onun üzünə

Gizlənilib osdurana qurban.

Göğərçinin görkü (gözəlliyi) var, başında da borkü var, öz yiyəmdir (tanrımdır) öz ağam, nə versədə irki (haqqı. İxtiyari) var.

Gördüm bir uca dağ, mən gedirəm o gedmir, arxasında birisi var, o gəliri, o yetmir, əl atdım dayağa, dayağ yox, səs saldım boğaza, duyar yox, atdım götdüm atmağa, ayağ yox. (ardı var).

Gördüyümdən gözəldi görmədiyim.

Görməmiş qudursa quyuya sıçar .

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Görməyi danan korların korudur.

Görməz gözləri, tutmaz dizləri.

Görmüşü özənli, içi kövənli. (: boş).(altı alay, üsdü qalay: üzü bəzək, içi təzək. Altı kaval, üsdü qabal).

Görünməyən düşman, ev yıxar,

Göt göt olsa tumanın tapar

Götünə düşmək. (bir kimsenin ardından gitmək).

Gö-vərənin üzünə gülsən, götünə (köynəyinə) yamaq istər.

Göy deyir dənizə güvən, dəniz deyir göyə.

Göydəki bilər, yerdəki sezər.

Göydəkin tutaram deyib, əldəkindən ayrılma (əлиндəkin bıraxma).

Göz nə görür, qulaq nə duyur, ürək nə çəkir, kim bilir (təbil səsi uzaqdan xoş gəlir).

Göz pəncərədir baxar könülə, gümanı gedər ki ürəyi görə.

Göz var başdadır, baş var gözdədir.(kişi var, gördüyünün üzərində düşünər, kişidə var, gördüyünə, düşünmədən inanır).

Göz var, başda var.(göz görər, baş düşünər).

Gözdən axan yaş itəsi, duran dövran bitəsi { göz yaşlarım heçə gedərmiş, bu duran (dövran) durumda bir gün bitərmiş (dünya işləridə belə gedməzmiş}}.

Gözdən düşən, başdan düşər. (**başdan**: fikirdən. Oydan).

Gözdən düşmüş, güzügüdədən yox.

Gözdən ıraq, özdən ıraq. (üzdən ıraq, özdən ıraq).

Gözəl xanım, yaxıcı oldun ev yiyəsi, kötü oldun yol yiyəsi. (ərin, əşə söylədiyi öğüd).

Gözəli görən gözdü, yeməyin dadı duz.

Gözəliyə doyulmaz.

Gözəliyin tanrısı var, dini yox.

Gözləməz bir nə, alanmaz heç nə.

Gözü çırağ kimi yanmaq. (gözləri parlammaq. Çox sevinmək).

Gözü olmayana açıq qapı, bağlı qapı nə edər.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Güc girdi qapıdan, sevgi dağlara düşdü, düşmüşdü başıma içdiyim arağ, arvad girdi ev başıma çöşdü.

Güc ortada dursa, inanc aradan qalxar.

Gücsüz, salavat yaramaz.

Gücü yetəyən yağa batdı, gücü yetməyən yava batdı. (**yav**: kötü. Pis. Düşman).

Güdə ipim, dərin quyru.

Gül sanarım gödənek (dəğənək) çıxar.

Gülünə baxda qunçəsin al.

Gün aşdı, tün düşdü. (**aşmaq**: **yaşmaq**. batmaq).

Gün batıbdı ay çıxar indi, özgə bir yol.

Gün çıxanda umanada düşər, umacsızada.

Gün çıxıb, kərvan köçüb, genə yurtlar yerindədir.

Gün görməmiş söz.

Gün ola, xərmən ola. (: bir gün onunda sırası, çağı gəlir).

Gündəliyin (gün işlərin) bırxmasan yarın üçün iş qalmaz, yaşlılıqdan güdməsən, qocalığa diş qalmaz.

Güveylə (kürəkən) baldızın şuxluğu olar, ortasında savaşa barışda olar

Güvən olsa dənizə, göydən dolu yağar.

Güvəndiyin dağlara qar düşməsin, qurbət eldə könlüvə yar düşməsin.

Güzdə ötüb, qış gələr, bayram yeli əsirşə, birdə genə yaz gələr.

Haçadan huçadan, biri çıxdı bacadan.

Hallımanı (parlımanı).

Hardan sınıb hardan səsi gəlir.

Hay mənə haylar mənə, il oldu (doldu) aylar mənə, susadım su istədim, su verməz çaylar mənə.

Heç ölü, ağlayanın görməmiş, gömülən biri geri dönməmiş.

Hədi hüdünü ballısı, mənə, götü qazlısı tapır.

Həm suçlu, həm güclü.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Hər ağızdan bir söz, hər ocağdan bir köz.

Hər başa, bir ölüm

Hər diplom alan, diplomat olmaz ki.

Hər kim öz yükün arxalasin, yaxşısın pisin yaşasın. ,

Hər kişinin özünə, ay görünür gözünə.

Hər nərsə oranilə. (hər şey ölçüsü ilə.).

Hər nəyin tərsi, özü ilə gələr.

Hər yerdə yerin olsun.

Hər kəs, qaşığı yapar, istəyincə sapın taxar.

Həsən bəyin abası, gah oğlu geyər, gah babası.

Həzrəti əzrayil.

Hirs gələndə, qapını aç, özün qaç.

Hislənmə, qırıqların çoxalar.

Hörümçəyə qılda güc.

Hüri hüri, çıx damı kürü, oynaş bir oli, nəki bir sürü.

Xala xala, təndiri qala, kəsəyi götür, mənı qoğala.

Xanım almağa gət gerek, gündəlik bir kilo ət gerek.

Xəsdiyə döşək, susaqa su sorulmaz.

Xəzniyə sıçan, üzündə yığar.

Xoca bildiyin deməsədə, dediyin yaxcı bilir.

Xocadan bəy qoysan, qulaqdan azan gedməz.

İç dənizində boğulmaq. (özünə əl qatmaq. özün öldürmək).

İç dəsən, bulağı qurudar.

İçi toxlu, götü poxlu.

İçimdəkin kimse görməz, yaş (gənc) ürəyim qan ağlar.

İçin dışın sıvayı sıvayı, quş yapar yuvayı yuvayı.

İçirəm o yarpağların sağlığına ki payızda tökülməz.

İğid oldun qanın damar ürəyə.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

İğitlik doqquzdur, səggizi qaçmaq, biri heç görünməmək.

İğnə gözündən keçirmək (ötürmək) çox incəliklə işləmək. (mətə xaşxaşa qoymaq).

İğnə gözündən ox keçirmək. (iyi atıcı).

İğnə keçsə, sap keçər.

İğnə ötən yerdən, ipdə öter.

İnədək dəlikdən, dəvə dək soğuc girər.

İğnəm oldu, sapım yox, iğnəm itdi, sapım çox.

İki arvaddı, iki üzlü. .

İki at təpişər, arada eşşək əzişər.

İl var barı (hammısı) yaman, il var ayı yaman, il var günü yaman.

İnciyən gəmik sınmasa, bərkiyə.

İnəyin ölümü, sütün kəsilməsi deməkdir. .

İpi uzat , sözü qıssat.

İsraq ağac tez əğilir, vay ağacın qurusuna.

İspənah banağ banağ, yoğurd isdər çanağ çanağ.

İssi üzlü.

İstər gül, istər ağla, olan oldu, keçən keçdi.

İt bazarı, bit bazarı. (cırım cında satılan, bulunan yer).

İtdən qutarıb, qurda yoluğub (raslayıb).

İtlə it boğuşdu, dilənçinin günü doğdu.

İtməyə, getmək gərək, batmağa, basmaq nə gərək.

Keçək bağı gözüm yolda, yaman halım, günə qaldım. (**keçək** : yol).

Kəklik yerişin gedən qarğanın, qıçı sınımış.

Kənini güdən, kəmindən olar (**kənini**: çoxundan) (**kəmindən**: azından).

Kimi dəğirmandan gəlir, kimisinin başı unlu qalır.

Kişili qalxan el, ölkələşdi, kişisiz qalan ölkə kölgələşdi. (**ölkələşmək**: millət olmaq). (

kölgələşmək: dal qalmaq).

Koruz, qoruz!: (koruz qalan, qoruz olur: baxımsız qalan, verimsiz olur).

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Kökləz yara sağaldar, dadlı dillə gülər üz.(**kökləz** :kök salmış). (bir şirin dil çox ağır yara sağaldır).

Könlü balıq istəyənin, quyruğu (götü) suda gərək.

Könüş hara, qonuş ora. (**könüş**: niyyət) (**qonuş**: mənzil)

Köprüdən keçərkən, gözüm düşər qazlara, evədir məni anacım, üzük qalar qızlara. (**evədir**: evləndir). (**üzük**: həsrət).

Qapıları qapıyıb, pəncərələri açmaq. (ana yolu bıraxıb, qıraq, sapaq yolu seçmək).

Qara toyuğda ağ yumurtlar.

Qaragünlüyün bayramı. (bəd bəxliyin ucu (ovcu)).

Qarqış sözləri

- Adı batası!.

- Gözü çıxası!.

- Yaşmaz öləli! (**yaşmaz**: yaş, gənc, cəvan ikən)..

- Sevikdən olalı!. Könlü qalalı!.

Qarqış sözü əlin boş qalsın, yeyənin çox.

Qarnın yanması.

Qavqa qaşağısı: (qavqanı qızışdıran).

Qıtmır, qılı qırx bölər.

Qızıl buğda.

Qonağın əzizliyən, bir girəndə gör, bir də çıxanda gör.

Qonağlıqda seyrək görün, sıylıq qazan. (**sıylıq**: hörmət)

Qonşudan nəqədər uzaq, eybələ üzü ağ.

Qoyan bala tapmışda, qoymağa yer tapmamış. (**qoyan**: doğşan).

Qozalağ oğlu danqaz məmi.

Qulağ duyarı göz dansada, göz görəni qulaq danmasın.

Qurd balasından it olmaz, min qapıdan uman qarın doymaz.

Qurdun uğultusun gördə, özün görmə.

Meyxanadan, çayxana çıxmaz, çalmabaşdan çaxırçı.

Mən əhməd aşiqi zenduniyəm

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Mən ölüm gül -ev yiyəsi gələn qonağdan soruşur ki: - bizim uşağ atasına, yoxsa anasına oxşur?.

– qonağ, başı yekə, gözü bərə, üzü enkə uşağa baxıb söylür ki: – uşağın başı qabağa, ağızı tabağa, gözü çanağa, qol qıçı dayağa, üzü qonağa, özü adama oxşur.

Məni qoyub, yana baxmasın gözün,.

Nalın sökəkək, ölmüş eşşək aramaq. (qolayca qandırılabiləcək, yarğanbiləcək birin aramaq).

Neçə yol bir qapıdan keçib, neçə yola açılır.

Nə əkdiyəsə bu gün, yarın varan anı biçir.

O 'atıcı' deyir, bu 'atçıya' tutur.

Odlu bağdan (dağdan. Yerdən) əsən yellər, sıcaq olur.

Ox ilə kişi canın yaralasan, bitib gedər, ilac ilə davalasan, söz ilə kişi canın yaralasan, sözü ondan necə geri alasan.

Olurmuş ağır daş qopduğu yerdə.

Ölkəsinin kölgəsin qoruyan.

Ölüm gəldi cana, baş ağrısı mahana.

Ölümü gələn it, məçid duvarına siyər. (işiyər).

Öpərkən ısırmaq. (qaşın alarkən, vurub gözü çıxartmaq).

Öprülmüş aşın dadı deyilməz. (keçmişin yaxcısı tez unudulur).

Para açanı, tanrı açanmadı.

Sevgi yolları bitməmiş hələ, sözün yox, susmağın gərək,

Sevgilim gül olsaydım, hər basan izlərində bitəridim,

Sırdaş olub yorqanıma yasdığım, şair olub hər gö-ünə basdığım.

Sırqa taxıb sırlanır, hər gələnə hırlanır (gülür).

Söğüncələ, sevinc birgə doğulmuşlar.

Sözdən yıxılan qalxmaz, ayağdan düşən qalxar.

Su gedər daş qalır, sürmə gedər, qaş qalır.

Tanrı birin soyar birin doyuyar (birin doğar, birin boğar).

Tələsməmək, oturub gözləyib durmaq demək değıl.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Tərəzi səni ölçüb dartacaq, ya ki sən, ya ki daş ağır gələcək, kişi könlü tərəziyə oxşaydı, bir gözün güvənmiş (sevinc), bir gözün qayğı əğəcək.

Turşamış yoğurt kimi.

Tüngüzün uyxu yox, gündüzün dinci yox. (**tüngüzün**: gecələr).

Uca başlı özündən görür, alçaq başlı özgedən. (**uca başlı**: ali məqam).

Unudar yazar, yazı unutmaz.

Uydurucuya (muxəddirata) alışqan belə: özün satmaz, doğru istəkli, öz kimliyin atmaz. (**doğru istəkli**: təmiz iradəli).

Verəcəyi, alıcı alır.

Vəkil boş söz deyər, boşuna söz deməz. (**boş**: hava. (**boşuna**: haviya).

Ya yuxlamışığı, ya yorqana sarılmışığı (özümüzü yuxuya vurmuşuq).

Yağ olmasa, qaz olmaz, qır olmasa, naz olmaz, gəlib keçən bulutdan, dağda qalan bu qardan, isti əsən bu yeldən, su olmasa yaz olmaz.

Yalağdan keçməyə, çəlik yaramaz. (**yalağ**: işgə yol. Sırat köprüsü) (**çəlik**: əsa) sıratdan keçməyə çəlik (əsa) nə dərdə dəğir).

Yalandı axan ürəkdəki qan, o yol oda sən.

Yaramazdan sakın, yaman görməyəsin.

Yarayla doğulmadı heç ürək, duru aynaymış, doğan ürək.

Yarqış (xeyir dua) çörək sınağı görməyəsin.

Yaşam dəğeri, ölümlə ölçülür.

Yaşam paylı, ölüm paysız.

Yaşam sürər, ölüm qırar.

Yaşam yolun, gələn kimi tutmalı.

Yaşama para gərəklidir, yetərli yox. (lazimdir, kafi değil).

Yaşını başını almış birisin, bırax bu sevdanı.

Yaşla, başda dəğişir, yaşamda.

Yaşlanıb başlı olunca, başlanıb yaşlı ol (**başlanmaq**: ağıllanmaq).

Yaşlanma, baş ağardar.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Yel əkəni, yel biçər.

Yerdə qalmaz çəkdiyün ah ağrısı.

Yeyin (yüryək) iti, tülkü sevməz.

Yoğun olsa, ırağ olsun, yağın olsa, yaxın. (**yağın**: rəhmətli).

Yoğurda ağ dedilər, yoğura qara. (**yoğur**: qalın).

Yoğurt tökülsə yeri qalar, ayran tökülsə nəyi qalar.

Yoxsul evində, siçan nə gəzir.

Yolçu az oturur, çox görər.

Yollar tək döşənib ayaqlarına, sənəmi yalvarım, bu olan değıl.

Yollar tək döşənib ayaqlarına, sənəmi yalvarım, bu olan değıl.

Uca dağsan əğılənməsən, özgə malısan\ yeyiləmməsən,

yalandı axan ürəkdəki qan, o yol oda sən.

Geri dönmək istəsən, tikanlı yastığ gözləyir səni, sevgi yolları bitməmiş hələ, sözün yox, susmağın gərək.

Yolun darı da olar, geni də.

Yorqun ol, yorucu yox.

Yorqun pişik kimi.

Yunaq taşı kimi danqıldır. (**yunaq**:hamam).

Yüyənli at, baxımlı bağ.

Əvdə tapanca bala zəri xanım (ərinə hapur zopur xanımlar).

Açığ ağız, ac qalmaz.

Ağırın basqan xocadan saxlan, ala çapan qocadan saxlan. (yavaş basan, yani alçaq gönüllü
gözükən xocadan saxlan, sakın. alaca cübbəli qaradan sakın).

Ağzın açır yalanlayır. (soluğ alır yalan verir. al alır qara verir). (danışdığı yalandır).

Aldağın azaşmasın, artdaki bilər. (öndəkinin aldanmağın (yolu şaşırdığı), arxadaki anlar).

Alma dibi göl. (alma sulağ yerdə bitər).

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Anlalayanın, daz qadını olasan. (qananın, kəl qarısı olasan).

Astaraxun (astaminofen). - başın bir **astaraxun** at.

At bəslənirkən, qız istənirkən.

At elin, it elin. (bizə nə).

At izi, it izinə qarışmaq.

At minənin, qılıc qurşananın.

At minib, qamçını almaq. (heç nəyi saymamaq).

At minicisinə görə kişnər.

At yorğasa (yürüksə), mində qaç.

At, eşşək artığın yeməz.

Atalar deyər çıxarayım taxda, dönər dolaşar gəlir baxda.

Atdan düşən, genə atlanır.

Atdan düşənə, yorqan döşək, eşşəkdən düşənə, qazma kürək. (ucalıqdan yığılan özün
toparlaya bilir, alçaqdan yığılan pozulur).

Baş üsdə dartılıb əsən yaşıl yarpaq, bir gün ayağlar altında yatar durar.

Başı qoyub daşı götürmə.

Betinə (üzünə) bax, dibin unutma.

Birdə insan gözəldi kal yaşıya, kar gələ, kor dolana, lal yaşıya.

Buğdanın barar (varcağı) yeri dəğirmən. (tülkünün dönüb dolaşib gələcəği yer kürçü tükandır).

Doyan yerin yurd edir, **doğan** yerin unutğan. (manqut).

Döğmə başı, tökmə yaşı, götür daşı. (deyinmə, zırıldama, çalış).

Durduracı bas. (tormuzu bas).

Durduracı qırığ məmi. (tormuzu qırığ).

Düttürünün biridi. (**dürtdürü**. **dürt**: imalə).

Erkək gətirir, qadın yetirir.

Eybi yoxdu, türmədən çıxıb.

Əliçidə var ölüçüdə.

Əlikəsik kərəqambıl: əleksandr qırahambel.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Əriştə kimi qaşığa minib, qıçı sallanır.

Gözdən ıraq, könüldən ıraq.

Gücənən (zora düşən), g-ö-t ilə dəğirmən çevirir.

Hara gedisən? - gedmirəm gəlirəm.

Hesen qırqı.

Həsən ıldırım .

İki gözdən biri, ekizdən biri. (iki gözdən biri, ikizdən biri).

İki kafirdən ötrü bir müsəlman ağlamaz.

İki kişi təpşər, üçüncüsü tapışar (pay tapar).

İki qadın bir kəmçədən yapışmaz.

İki qarqa cüküşdü, quzqun gəlib apardı. (iki qarqa cüküşsə, bir quzquna yem olur). (**cüküşmək**:
qaqalaşmaq. dimdikləşmək).

İki qayığın başın tutan, suya batmış.

İlan kimi uzun bir öykü (nağıl).

İlan sürünüb girər, əğrilib gedər (yürür. yerir).

İlana soxulan (çalınan), ala çatıdan atlamaz.

İlanın bağı yumuşaq, başı ağılı, yamanın dili yumuşaq, bağı ağılı.

İləri keçdi, başlı ilə yol gedən.

İliq ılıq dil ilə, çıxat nindən ilanı.

İlk bayrağı kim tikmiş, dərzi.

İlkin yemək, sonra demək.

İnandıq ki başa gəlir yazılan.

İnanma vara, dayanma suya.

İndi gələr bu saat gələr. (indi gələr indicə gələr indicə gələr buduca gələr).

İndi tikan yastıq arxadaş olmuş mənə.

İpin ucun qır başından, yazı daşın (baş yazısın) at başından, hər nə gördün yandaşından, (hər
işi başın öz başından, öz içindən gör).

İsti çöpü, qayğı əri qurudar.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

İsti gəlsə buz durmaz, günü gəlsə qız durmaz.

İstifadə" ilə "ifadə"nin arasın bir "ist" kəsir.

İş bilənlə gəngəşə (məsləhətə) ged.

İş bulamayıb it daşlamaq.

İş içində iş var.

İşdən artsın, dişdən yox. (işləyəniz, iş barız, hasılız çoxalsın, yeyəniz yox).

İşdən güdük, dişdən ütük. (işləməkdən qaçan, yemək görüb cuman).

İşdən qaçsada, aşdan qalmaz.

İşdənsizi saxla, gəlir işdənir. (dərdə dəğməzi saxla, zamanı gəlir dərdə dəğir).

İşi batmanla, sözü misqalla.

İşi düzlü, aşı duzlu.

İşin ağına yox, kişinin bağına qalıb. (**ağın**. həlal). (**bağın**. bəxt. baxt. taleh).

İşin gördün, dişində gör.

İşinə görə damağı (boğazı), aşını görə tabağı.

İşini başqaya verməz kişi uslu olucaq. (kişi uslu olucaq, verəməz başqasına öz işini).

İşləyənin işi, işləməzin günü bitər.

İşsiz ömür, odsuz kömür.

İti sirkə küpün yeyə, qıncıq ürək özün. (**qıncıq**: **qıyıncıq**: kinli).

Kabab duzlu, gözəl uzlu, ulu uslu, sular buzlu gərək. (**uslu**: ağıllı. (**uzlu**: hamarət. üzü yola. söze baxımlı).

Keçəl başda darağ durmaz. (qabaq başlı, adam ulməz).

Keçən günün dalında, qoyma qaça ertəni (yarını. sabahı).

Kəl kəl düşünmək.

Kəl kəldən, kor kordan doymaz.

Kəli kəl, koru kor tapdı, g-ö-t yalağçı bizə düşdü.

Kəllər, karlar (sağırlar), birbirlərin ağırlar.

Kəndi başında türküsün çağırmaq. (başqaların saymayıb öz oysu, işi ilə uğraşmaq).

Kəndi qazan kəndi düşər. (**kəndi**: cola).

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Kərəney misdən, sıxıntı hisdən olur.

Kərim gilənar.

Kərvan geri döndüyündə, axsaq dəvə önə düşər.

Kimi dər ki " öldür, öldür" kimi dər ki " qıyma, qıyma' !.

Kiminin darısı pişsə, onun toyuğu pişər. (hammı qazanıb artırmağdadır, o olduğun dağıtmaqda).

Kimse gözün üsdə ola qaşın deyə bilməz.

Kimsə sənə eşək dərsə, ged kəndivə bir palan al.

Kimsənə kim ərliyə dəğmiş ola, ol bilir nə işləyu, nə ki qıla. (o kim ki ahıl baliğ olmuş ola, o nə edir, nə işləyir).

Kişi altın qazanar, altın kişi yox.

Kişi başına söz qoy, qazan altına köz.

Kişi evi, quş yuvası değıl, evlənə boşlana.

Kişi iki üzülü olanda, tanımaq qıyın onun gəplərin, açmaq onun ürək dəfdərin, bilmək onun yozlu (kələkli) işlərin.

Kişi işiylən, dəğıрман dişiylən. (kişi işiylən, at dişiynən).

Kişi kişidən, çığ pişmişdən seçilir.

Kişi olsa qazı, mən bu ərə razı.

Kişi sözündən, bars gözündən tanınır. (**bars**: pələng).

Kişini dilinlə düz (bağla), malı dizginlə.

Kişinin başı, sözündən, özü, işindən bəllənir.

Kişinin qarısı, canının yarısı.

Kişinin qarısı, onun yarısı.

Kişinin yerə baxanı, suyun lam axanı.

Kontrol: qıntırol.

Kor tutğanın bırxmaz, kar eşitdiyın unutmaz.

Köçəndə köç götündə. (**it**).

Kölgəsiz sevgi ışıq görməz. (kölgəsiz sevgi ürəkdə yaşır).

Kölgəyə baxıb, don biçilməz.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Kömçəçi qılıpı istədiyi yerə taxar.

Kömürün iyisi, odunun qurusu.

Könlün ağzında yox, ağzın könlündə gərək.

Könülə sığan, gövdəyə sığar.

Köpək nallamaq {boş işlərlə (olmayacaq, olmayası işlərlə) uğraşmaq}.

Külə (güdə) kişi qala qapısını, əgilib keçər.

Külənin (boyunun) bir azıda yerdə olar.

Küpə ögrəşən, g-ö-tə girər.

Qaçan bir təpilmiş, yığılan öləndək.

Qadın dediyin, "ittir, it", içdən yeyən, "qurtdur, qurd".

Qan qana, diş dişə, qol qola, baş başa çalışmaq (canla könüldən birləşmək).

Qana qan, dişə diş, qola qol, başa baş **demişlər?**, **deməmişlər?!**.

Qanan olsan bir gül yetər qoxumağa, qanmaz olsan gir tövləyə qoxurmağa.

Qanmaza söyləməməkdir, söyləmək, söyləsən, sözlər uzar, artar əmək (zəhmət).

Qapısını qoyan, çalanın gözlər.

Qara qaşlı, yalnız başlı.

Qara sevdalı daşı tök ətəyindən.

Qarayağdı qar üstünə.

Qardaşdan qarın yaxın.

Qarqa qarqanın gözün oymaz, xoca xocanın g-ö-tün (poxun).

Qarqa quzqun səmirdi, yaşcaların qanına. (**yaşcaların**: yeni yetmə. nov cəvan).

Qarqanın bir gözü oxda, bir gözü poxda.

Qarqayla dolanan, dimdiyi poxda qalar, piçaqla dolanan başı gorda.

Qartal gözü qayada, bala gözü yuvada.

Qaşı gözə qoyarlar, g-ö-tə yox.

Qaşığın yapıp, sapın taxıb. (bir kimsə üçün hər gərəyi yaratmaq. bir işin olmasına yol açmaq).

Qaşıq tapdı, uzun saplı, ağza keçmədən, göz çıxartdı.

Qaşına daş bağlamaq: qaşına daş sallamaq: qaş qabağ sallamaq.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Qaşqırın gəzdiyi yer, quz qunsuz olmaz. (**qaşqır: qaçqır:** qurd. börü).

Qavqa kütləmək. (birdənbirə savaşı partlamaq).

Qayğı, başa qar yağdırar.

Qayğısız, qara sudan səmirər (ətlənər).

Qayığın əgriliyi, suda çıxar.

Qaynağan dolu sevgi gözləyir.

Qaynamaz qazan, od olmasa, tərləməz kişi ut (həya) olmasa.

Qaynana (: içindən qaynayan).

Qaz gəlməyə tələsər, yaz çağında yenər.

Qazan qazana demiş 'götü qara' (qazan, qazan götürməz).

Qazanda pişir, qapağında ye. (ged olduğuna keçin).

Qazandığı bəzəkdə ya təzəkdə.

Qazanıb vermə, qazandığın qazana. (yeməyə tükətmə, xərcləmə).

Qazanıva nə daşlarsan (atsan), qaşığında qaşlarsan (üzə çıxar).

Qazığın başı çaxılar, ucu əzilər, ortası girər. (**qazıq:** mıx).

Qəhbənin min çirağı var, biri sönsə, biri yanar.

Qələm, qılınca düşsə sınar.

Qəm yeməm badəyə yasaq olsa, çün tükənməz sücü (şərab) var **dildə**.

Qınc, doğru sözü kəsər.

Qıpırdayan, qır (çöl) aşar.

Qır belini, biliyinən, qırma beli, biləyinən.

Qış ocağı dar oli, durub gedən var oli.

Qız atasısan, ağır ol.

Qız saxlama, duz saxla. (biri qoxar, biri qoxumaz).

Qız var evinə sarıq, ərinə çarıq.

Qızı sevən, qımızı, içən tapılar.

Qızıl tanqa, qara tunqa. (pul, qara gün üçündür).

Qocalar yolun tutmayan, qocalmamış (çox yaşamamış).

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Qocayan var "**qoç**" olur, qocayan var "**puç**" olur (kişi var yaşı ilərlədikcə daha olqun, daha ağırbaş olur, qocada var yaşlandıqca səfehlir).

Qol düşsə işə, ağız, yemə yetişər.

Qonaqlıq gedənin, qonaq çağranındır.

Qorxaqlar tutulmuşlar, qorxmayanlar qurtulmuşlar.

Qorxdun, tutuldun, qorxmadın qurtuldun.

Qorxudan, ülküdən səsi tutulmuş, boğazı qurumuş.

Qoyun görməsəkdə, qığın gördük.

Qoyundan tökülsə, qoncuğa gedər. (**qoncuğ**: topuq).

Quda (qohum) olsun, yad olsun, ağız açıb söyləyin, qulaq yazıb dinləyin.

Qul çalışır, ağa yeyir.

Qulağ deyil, duvardır.

Qum, yığılıb daş oldu, qul, yığılıb baş oldu.

Qumuq durub, lüleyin xoruldur. (afdafa durukən, lüleyin xoruldur).

Qurd vardığına (çatdığına) qıvanır (sevinir) yediyinə yox.

Qurd yeniyin (balasın) bəsləsəndə, göyə baxıb ular.

Qurda qan, baldan dadlı gəlir.

Qurdu, bacaları bəslər. (qurdun azığı yoldan). (qurda dedilər - nədən boynun böylə yoğundur. dedi
- öz işim özüm görərəm).

Qurtdan, çoban qoysan, qoyun qoymaz.

Quru (yavan) sudan yağ çıxmaz, yavan sözdən iş.

Quru qaşiq ağız yırtar, boş çanağa dua götürməz.

Quş uçan, kolan keçirən uca dağlar. (quş uçmaz karvan keçməz uca dağlar). (quş uçmaz kolan
yeriməz, gözə görünməyən uca dağlar).

Quşağın iki yerdən bağlamaq (**quşaq**: kəmə).r.

Qutlu ayağ. (xoş qədəm).

Qutlu gün, doğuşundan bəllənir.

Qutunu aç, içini saç.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Quzquna balası anğa görünür.

Leyləyi havada görür, yuvada arır.

Lələsin çağır, sallasın beşiyini.

Malqaranın beyni nədən yekə olur. – çünki onlar onu işlətməzlər.

Mandır bilmədiyini söyləyəsən, man değıl bilmədiyini sorasan. (**man**: eyb).

Manğısız yar istəyən yarsız qalır. (**manğısız**: eybsiz).

Maşa uzun, qol yanmaz, sözün qıssa, kal qanmaz.

Meydan sulayan.

Mən səni sevirəm, onuda səxavət 's'ıyınan.

Mətə xaşxaşa qoymaq. (iğnə gözündən keçirmək, ötürmək). (çox incəliklə işlemək).

Minarə oğrusu, qılıfın tapmaz. (yalanın çox yekəsi tez gec (ir gec) çıxar.).

Mindiye eşşəyi aramaq.

Necəlik neçəlik sormadan, tutduğun qoparan, ağına bozuna baxmadan.

Neçə - neçə başsız?. - bir şəmdani (bir zuğ, bir yaprağ, bir gül). (üç başıq. bir mən. bir arvad. bir qız).

Neçə - neçə başsız?. - iki kabab, bir bamador, bir bibər. (iki kişi, bir qız, bir arvad).

Neyləsə kəsik baş eylər, kəsik saç başa neylər.

Nə aşım var, nə daşım.

Nə bilim, yerə batıb göyə çıxıb, yağlı əbbək olub, yoxa çıxıb.

Nə dək gözəldir, acının qucağındakı günlər.

Nə dilənməyə canı var, nə verməyə malı.

Nə qoyun gördük, nə qığın.

Nə piçağı, nə qucağı.

Nənə nənə, o kişinin pulu səni gördükcə şişir.

O azacıq aşın duzu değıl.

O qab ki su qoyulmaz '**ayaqqabıdır**'.

O sənin ağzın bu mənim qulağım, ürəğincə çal, dala, gurla, o sənin qaşındı bu mənim başım,
necə istəsən qar ələ dünya.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

O üsdən güldü, bu altdan.

O, cırrar, onuda cısarət 'c'ıyı ilə.

Od olub yel arır.

Od yandırar yaş, quri.

Oğlaq mələr su içər, yetim ağları gün keçər. (**oğlaq**: keçi balası. çəpiş).

Oğlandır, oxdur, hər eldə yoxdur.

Oğlu olan oyulur, qızı olan soyulur.

Oğlunun əğninə gəlsə paltarın, (oğlunun boyuna gəlsə paltarın), seviş gözləmə, gedəcək varın.

Oğru oğruya, yağı yağıya yoldaş.

Oğul oruc tutursan tutmursan

- tuturam tutmuram, elə belə.

- bala, qadon alım, ya tut ya tutma, tutub-ötürüb, orucu kırık salıb,
yıxarsan ha!.

Ox atanmır, atadan görür, don biçənmir anadan.

Olsun ki yarılmamış yarın, yoldadır hələ, qapanmış gözü gecənin, qaş oynadır genə.

Olum min, ölüm bir.

On paraya on taxlaq atar. (on para üçün on mallaq atar). (pul üçün, azda olsa belə özündən çıxar).

Onların kim yoxdurur qılğavuzu, ol durur cümlə ellər yavuzu (çaşqını, münhərfi).

Onun çoğanı (sabını), kəflənmez. (onun yağında üz olmaz) {onun yağı üz tutmaz (bağlamaz)}.

Onun qarnında yeddi tülkü yan yana yatır. (duza sandığı, kələk qutusu).

Onun sənəti, zən 'əti' dir.

Orda ki, sevgi gələ, yurdun sala, 'olmasınlar aləmin' olqun yapar, yaxıcıdan pisdən salar izlər
gedər. (**olmasınlar aləmin**: əcayib dünyasın).

Orda qurur, burda burur. (iki üzli).

Osdurağlı g-ö-tdə yel, görməmiş götdə don durmaz.

Otlanğaç :restaurant.

Oyundakın, dilinlə görset, dilindəkin əlinlə (işinlə). (**oyundakın** : başındakın).

Öcüt alan, söğüş söğən. (kinli yamanlı kimsə).

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Öfgə ilə qalxan, qalxanın itirir.

Öğrəşdiyən çox olmaz, ögrəşməsən heç olmaz.

Öğrəşmədik g-ö-tdə don durmaz. (ögrənmədən işlər yoluna gedməz.).

Öküzün yemin, dana (inək) batmasına yatır, bəylik (xanlıq) düşündə görür. (**batma**: pox. təzək).

Ölçüsüz ölçülər (qıyratsız qıratlar). (ölçüsüz tapdağlar. ğeyri müdəbbirənə tədbirlər).

Ölməyib qocalasan.

Ölü eşşəkdən nal axdaran, ölü götündən bal damızan qara vəli.

Ölü götü ballı, ölmüş eşşək nallı oli. (itən, yoxalan nərsə dəğər tapar.). (kəl ölür sırma saçlı olur,
kor ölür badam gözlü).

Ölüm carcısı, kəsəllik.

Ölüyə ağlamaz, diriyə gülməz.

Ötrükçünün (yalançının) doğru sözü boşa gedər.

Öttürəc çox qonuşan.

Öylə yerdür ayaq zivər, nal qayar.

Özü çirkin, güzgüdən görər.

Özümdən çıxan balaya, hara gedim davaya.

Özümlü (ölənli.otlu) yerdə öküz səmirir, ölülü yerdə xoca.

Özün qazan özünə, pox qoy kötü (yaman) gözünə.

Parça biçsən uzun biç, qısatması qolay iş.

Pillələrdən enəndə, gözüm qaldı məməndə, səni mənə verməsələr, günah qəhbə nənəndə.

Pişik ilməkdəki (asğıdaki) əti alanmamış, püf sasıq demiş.

Poxdan yağ çıxmaz.

Pul kimi qızarmaq.

Rüşvətxorlar fondu.

Saban tutan ac qalmaz, qoyun güdən lüt qalmaz.

Saçın süpürgə etmək. (çox güclüklə çalışmaq).

Saçınmadan pul saxla, azınmadan yol saxla. (**saçınmadan**: velxəşlik etmədən).

Sağ solun ən eygisi ortasıdır. (**eygisi**: yaxcısı). (ifrat təfrirdən çəkinməli).

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Sal yadıva birin, sağlağan çağda.

Samanyolunda tıxac olmaz.

Sandığım bütün alma, sanasam sanı çıxmaz, içim dışam tuta yanır, ah çəksəm düdüm (tütüm)
çımaz.

Sandığın açar, pambığın saçar, ağzına sıçar.

Sandığımı açanımda var, ağzıma sıçanımda da. (qızımda var, erkəyimdə.).

Sapaq başın ağırlığı ayağa düşər. (**sapaq**: səfeh).

Sarımsağla ötrük (pısıdağ) evlənmiş, aradan soğan doğmuş.

Sarmaşma sarmaşiq kimi, dalışma dalqağuc kimi.

Sevdirəndə dil, bezdirəndə dil.

Sevgi dəğiş çalışdı, alışveriş yox.

Sevgi dolu illərə, götür məni.

Sevgi yoluna, səpələ çilə, çilə su, sorağda qalan gözlər kimi, hər yanımda qara, yollar çıxacaq
hara, başlanır yenə, başqa bir yolağ.

Sən aşın tap, qaşı tapılır. (aşın sən tap, qaşı tapılar). (**qaş**: qara. xuruş. üz göz).

Sən deyəndə, can olur, mən deyəndə qan.

Sən iki gözlüklə görməyəni, mən gözü bağlı görmüşəm gələni.

Sən oynaşınan yoldaşı, tərs başa düşdürsün.

Sən özünün əlivi saxla, baş olsa baş, özün saxlar.

Səndə gedsən neylərəm, durub iki dana yumurta sallam.

Sənə baxan əgri gözə çöp batsın.

Sənə olan sevgimi, sənədə alçatmaram.

Səni görcək laxladım, ayax üsdə durammazdım, güclə özüm saxladım.

Səni səni elə əyiləsən ki, birdə dikələ bilmiyəsən.

Sənkyu . tanqılı. kössönüm.

Sərə zəneş - sərzəneş.

Sıfır iki yerdə titrəder. - nümərə kimi alanda, birdə havada olanda.

Sıldırımla uçurum birgə doğurmuş bildim. (**sıldırım**:uca, salt, hündür qaya).

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Sınağ kişinin düşmanı, yaşamın yolu. (**sınağ**: təcrübə).

Sınıq başa bök tapılmaz.

Sırrın dosduna verən, yanmaq üçün odun aramaz.

Sıyлаğan sıylanır. (hörmət qoyan hörmət görür).

Soğur (kor) toyuğa hər nə buğda görünür.

Sona tellim .

Sovğalıqın azı olmaz, qarta qızın nazı. (**sovğalıq**: hədyə).

Söyən söykənər. (sevən söykənər). (sevən dayanar).

Söylə başdan, qələm qaşdan.

Söyləşəni el bəğənər, yerləşəni yol.

Söyləyən saçar, dinləyən yığar.

Söz verməyə tələsmə, sözü edməkdən qalma.

Sözdə yolaq (yorqa), işdə çolaq. (dili bilən yorqalır, işə gəlsə kortalır). (-işə gəlsə burqalır. buruq verir. -işə gəlsə sürgəlir: süründürür).

Sözdən söz doğar, .

Sözlər xoş, qollar boş. (**qollar**: əllər).

Sözü birbirinə qoşan, uzun quyruqlu dovşan. (attıraraq, şişirdərək qonuşan).

Sözü onqa, yüzü tonqa. (**onqa**: doğru). (**tonqa**: gobud).

Sözüm öluncə, özüm ölüm.

Sözün başından ilk (başlamadan), dibin yoxla. (iki kərə uyla, bir kərə tıxla).

Sözün gördük, işin yox, dişin gördük, ətin yox.

Su pişirər, yağ qızardar.

Sulanan kərdiyə yağış yağdı. (olunan iş yarasız çıxma).

Sunculağ yerə düşdük axşamın. (**sunculağ**: daş çanqıllı yer).

Suya batan islanmış.

Sürmə gözə yaxılar, g-ö-tə yox.

Sürməli g-ö-t.

Sürün! Ömrüzü çağlar (şadlıqla), keçmişini düşünen, qalar ağlar.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Sütlə süzgəyin arasında nəyin var.

Şər', sərre çevrilməməlidir.

Taxdalı ev darımış, içində anam (abam) varımış, pula qızıb qız satdı, atamda ağıl varımış?.

Tap tap desən tapışar, yap yap desən yapışar.

Tapan birin soyar, tapmayan minin qovar. (mal bir yana, iman min yana).

Tapdayıb dizdən olduq, ağlayıb gözdən.

Tarlada izin qalsın, saçıda (süfrədə) üzün.

Tarlanı düz al, arvadı qız.

Tavqal kişi dağ oyar. (**tavqal: tovqal:** iti. ürəkli).

Tavuq düşü, darı bürtük. (toyuq düşünə darı enər).

Tazını tutur, doğşanı qoğur. (işləri tərsinə görür).

Tez vuran, iki vurar.

Tələsən tez tələnir (təliyə düşür).

Tələsik bacaq (ayaq), dolaşiq düşər.

Tələsik işə, qıl qarışışır.

Tələsik işin tələsi çox, görünən kəndə biləci (bələtçi) yox.

Tən tən tənə düşdü, cümlə tən tən.

Təşgilatı göydə gedir.

Tıp tıp basıb tüpəgə, yerir gəzir gövərçin, toxdamaz muna (dərdə) düşdüm, baxdım yoxdu
görərsin?.

Tox (doyuq) bürküt (qartal) tülkü almaz.

Topraqda yaşayanların hərəsinin özünə görə uzun qıssa quyruğu var.

Tosbağa öz qabığın bəğənər.

Toyuğun düşünə darı girdi, vurdu suyun caladı.

Toyuğun görməmiş, yumurtasına yügürmə.

Tökəni yeyəni, qapanı tapanı kor.

Tut atalar sözün güvən ürəyə, könüldən könülə yol var demişlər.

Tutduğuz yolay olsun ; işlediz qolay olsun. (**yolay:**düz yola uyğun).

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Tülkü var arslan boğur, qorxaq var arslan doğur.

Tüstüsü çox, istisi yox.

Tüstüsü var, odu yox.

Uca dağ başına, uçan quşda çıxır, böyrü üsdə sürünən ilanda.

Uğur gəlsə, dan axşamın güdməzmiş. (**dan axşamın**: səhər axşamın).

Uğurlu iş gec bilməz. (xayırılı işin gec yox).

Umduğun bulunmasa, bulduğuya umunma (qapılma).

Unu olan, günüsüz olmaz.

Usa gəlməyən, başa gəlir. (**usa**: ağla).

Uslu ağladırsa, öğün (sevin), ussuz güldürürsə döğün (düşün). (**uslu**: ağıllı). (**ussuz**: səfeh).

Uslu düşünür, hisli işi bitirir.

Uslu söyləməzdən düşünür, ussuz düşünmədən söylür. (**uslu**: ağıllı). (**ussuz**: səfeh).

Uşaq böyütmək, daş gəmirək.

Uşaq cana bəla başə xəterdir, yandan yeyəcək, cibi dələndür.

Uşaqıq daşa yazılır, ondan qalan (sonraki) yaşa.

Utanmıyan buyrulmadıq aş içər. (**buyrulmadıq**: taaruf olunmadıq). (utanmıyan ağla gəlməyən nərsələri yiyələnir, özünə buyruq, qismət edir).

Uyma xoca sözünə, qul edər səni özünə.

Uzaqdan baxılır hamar görünür, qəhbəsidə qız, dərmanın (dünyanın).

Üçündən qaç - yaman qılıq, kötü duyu, pis istək.

Ün tünsüz ağlayanın, silən olmadı göz yaşın. (**ün tünsüz**: səs səmirsiz).

Ürkək at, qorxaq it.

Üyeyi çox pak oğlandı, indiyədək iyimi adam öldürüb.

Üysüz, küysüz. {evi, toprağı olmayanın səsidə (həqqidə) olmaz}.

Üz yırtmaq. (ağıza dalaşmaq). (söz güləşdirmək).

Üzü altın, sözü salqın (soğuş), içi yanqın (od).

Üzü qarıya, qar neylər.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Üzü yağlar, özü ağlar. (**yağlar**: yağlı, yaxlı olar. ışıldar). (içi ilə üzü bir olmayan). (iki üzlü). (boşuna özün şişirən).

Vardı deyib, sevinmə, yoxdu deyib, deyinmə.

Vardığı yeri qaranlıq görüb, gözün yummaq. (korlar ara, gözün qıpmmaq, yummaq).

Varlı bökdənüb (şişinib) tapınır (bəğənilib), yoxsul bökdənib çapılıb (əzilib).

Varlıq olsun, darlıq yox.

Verəndən al, vurandan qaç.

Vəzir <> vizor.

Yada gəngəş salanın, yazığa getdi başı. (**gəngəş**: məsləhət). {**yaz**: açıq. (**yazığa**: **yazına**. boşuna)}.

Yağı yaxadan, it ətkdən tutmuş. (durum çox kötü). (**yağı**: düşman).

Yağlı şiş yanmaz.

Yağmır ilə yer yəşər, əmək ilə el yaşar. (**yəşər**: **yaşar**. islanar).

Yağun (yağışın) çoxu yer, sözün çoxu baş pozar.

Yaxışlı evdədə olur, çöldədə. (söz var hər yanda keçər).

Yaxşı ilə ged yetiş ocağa, yamanla ged, büküş bucağa.

Yaxşı söz ara düzər, yaman söz ara pozər.

Yaxşı söz can azığı, yaman söz baş qazığı (bəlası).

Yaxşı söz daş əridər, yaman söz baş çürüdər.

Yaxşı söz düzər, yaman söz pozər (dağıdar).

Yaxşı söz ev saldırar, yaman söz ev dağıdılar (dağıdar. tozdurar. qaldırar).

Yaxşılar tapıp söylər, yamanlar qapıb söylər.

"Yalan" "gerçəyi" üzümə çağırdı. "gerçək" "yalanın" sözünə alındı, dəniz qıyısına geddilər.

"gerçək" soyunub suya daldı. "yalan" "gerçəyin" paltarlarını geyinib çıxıb

geddi. ondan bəri "gerçək" lüt, çılpaq, acı, iti qalıb, "yalansa", üzərinə

"gerçəyin" donunu bürünüb, "gerçəyin" yerinə buyruq sürməyə başladı.

Yalanğuz daş, duvar olmaz.

Yaman qonşu, yaman arvad, yaman at; birindən köç, birin boşa, birin sat.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Yaman yerişlinin, arxasından itdə hüzməmiş.

Yanılmaz biri var, yasılmamış yayı, atılmamış oxu.

Yaramazdan, yarar (yaxcı iş), arpa əkib, buğda güdmə.

Yaramazdur, bilməyəne eyelük etmək. (**yaramazdur**: yaxcı deyir. kar edməz).

Yarça verilən yerin, itədə sevinər, bəyidə. (**yarça**: xeyrat).

Yarınlar (doslar), yar olsun.

Yasa gedən, öz dərdin anar ağlar.

Yasaqlara, daha artıq arzu qopar.

Yastıg görür, gözü yumulur, qazanı görür, aş cumulur.

Yaş çağ, altun dağ.

Yaş ögrəsi daşa yazılır, qart ögrəsi buza. (**yaş**: gənc) (**ögrəsi**: ögrəşdiyi) (**qart**:qoca) .

Yaşayıb ögrənmə!, "**yaşamaq**" ögrən.

Yaşıl yapraqları alıb gedər güz.

Yaşlı eşşək yorqa gedməz.

Yaşlı öküz baltadan qorxmaz. (göz görməklə qorxudan düşər, qorxuya ögrəşər).

Yaşlıq (gənclik. cəvanlıq) günləri qayıdıb gəlməz geyinə, onğa gedməz, gedse gedər geyinə.

Yaşlıqda (gənclikdə) bərk olan gəmik, yaşlandıqca gəvşəmiş olur, sulu, tər, yumşaq ətin,
qocaldıqca bərkimiş olur.

Yatmışdım oyatdılar, ağızıma qax saldılar, ağızım şirin oldu, ağızın şirin olsun.

yatmışdım oyatdılar, ağızıma qax saldılar, islatmışdım çıxartdılar.

Yayda başım, qışda aşım pişdi.

Yayda qaçan, qışda yürür. (yayda tərleyən, qışda yatır) {yay korluğu, qış qorluğu (odu) }. (yayda qayır, qışda yarar). (yayda başı pişənin, qışda aş qaynar). (yayda yanan, qışda qızar).

Yayın günü, qış bəslər.

Yaz gəlirsə, qış keçər.

Yaz yağmuri cana yatar, qış yağmuri canı eşər.

Yazı başına qaçma, yazını gördün batma, beli al qır belini, külük götür yerini.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Yazılan da gəlir, qazılan da (işlənən də).

Yazın yap, qışın yat.

Yazın yatan, qış dilənçisi.

Yeddi kəndi bir eşşəyə mindirmək.

Yel çöldəkin qoparır, sel çaydakın.

Yemək içmək dosdula, alver eylə yad ilə.

Yemişdən, ağac, işindən, kişi, ad alır (adlanır).

Yemişi gördün, ağacında sor, boyunda sor, suyunda.

Yemişləri şefi, 'seftal"dır.

Yengəm (ay qohum). (**yenge**: yengi dünyalı. amerikalı).

Yeni ələk törgə (yuxarı başa) asılır.

Yer qayı (dərdi) olanacan, yurd qayı öləncən. (**olanacan**: var olunca. əldən çıxncan).

Yeralması soğancan, səni sevirəm ay can.

Yetim quzu sütə doymaz, pul görməmiş pula.

Yəxcəl üsdə ağ pənir, ağ məmələr tərpanir, səni mənə verillər, gör nə si~im şəxlənir.

Yırtıq çarığı yer tanır.

Yiyəsi yox dəgirman bu\ gələn çevrər gedən çevirər.

Yiyəsin sıyla (sevib), itiniə at.

Yox xəbər, xoş xəbər.

YOX, bilikdən böyük bəylik (zənginlik), **YOX**, pitikdən böyük sırdaş.

Yoxsulun, tək quzusun qurd yeyər.

Yol başlayan tapılsa, yol tapılar. (**yol başlayan**: qılavuzluq edən) .

Yola çıxan yolun tapar, deyilən söz yiyəsin.

Yolda yoldaş qazanılmaz. (kökü kimliyi bəllənməz).

Yolun qıssası yorulmadan, yağış kəsməsi, islanmadan.

Yoluva lə'nət.

Yorqanın yekə olsada istəyivə görə uzat ayağıvı.

Yorqanınıva bax ayağı süz, qarşına baxıb sözünü düz.

DEYİMLƏR, ARALI SORALI SÖZLƏRİ

Yorqun sınıq kimsə.

Yuxu görmə, uşaq yuxusu

çok sevərəm üzümü, gecə yumdum gözümü, bağa sarı tez qaşdım, bağ duvarından aşdım, əl atanda üzümə, nərsə batdı dizimə, baxdım gördüm arıdı, qanatları sarıdı, arı döndü dev oldu, bağda döndü ev oldu, qoxdum dedim vay nənə, xuxudi, nənəm dedi. -qorxma bala yuxudu, mən yuxudan oyandım, yasdığıma dayandım, duz gətilər yaladım, su içəndə caladım, mən hamını oyatdım, qoydum başımı yatdım.

Yuxu ilə ölüm dənğ.

Yuxu yuxunun damızlığıdır (mayasıdır).

Yüzdə yüz deyən, tünlüyə düşər. (**tünlük**: girifdarlıq).

Zən, zər, zor.